

Boardletter/ Accountantsverslag

Boekjaar 2017

Gemeente Voorschoten

An independent member of Baker Tilly International

Inhoudsopgave

	Pagina
1 Management samenvatting	3
2 Accountantscontrole	4
3 Kwaliteit verslaggeving	6
4 Sociaal domein	12
5 Financiële positie en resultaat	15
6 Single Information Audit (SiSa)	19
7 Landelijke actualiteiten	21
8 Overige aandachtspunten	28

VERTROUWELIJK

Aan de gemeenteraad van de gemeente Voorschoten

Amsterdam, 25 mei 2018

Betreft: Boardletter/ accountantsverslag bij de jaarrekening 2017

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2017 van uw gemeente (nagenoeg) afgerond. In deze boardletter/dit accountantsverslag informeren wij u over onze bevindingen.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Voorschoten en de Werkorganisatie Duivenvoorde voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze boardletter/accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermede van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Baker Tilly Berk N.V.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'F.C.J. Moens', written over a circular stamp or seal.

drs. F.C.J. Moens RA
Partner

1. Managementsamenvatting

1. Management samenvatting

- ✓ De ontwikkelingen in het sociaal domein en de verantwoording hierover zorgen voor onzekerheden in onze controle. Hierover hebben wij u reeds eerder geïnformeerd. Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden bedraagt de resterende onzekerheid in de verantwoording van uitgaven Jeugdzorg, WMO en PGB € 1,18 miljoen. Deze resterende onzekerheid wordt voornamelijk veroorzaakt door onzekerheid in de controle over de levering van zorg aan PGB-budgethouders. De totale onzekerheid blijft binnen de materialiteitsgrens van 3% die in het BADO is opgenomen. In hoofdstuk 4 gaan wij hier nader op in.
- ✓ Uit de financiële analyse blijkt dat de gemeente een voldoende financiële positie heeft. Op het gebied van structureel evenwicht in de begroting zijn in de komende jaren geen tekorten voorzien. In hoofdstuk 5 gaan wij in op de financiële positie en het resultaat van de gemeente.
- ✓ De AO/IB voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Onze bevindingen en aanbevelingen ten aanzien van de interne beheersorganisatie hebben wij aan de Gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie Duivenvoorde gerapporteerd.

Onze belangrijkste bevindingen hebben betrekking op:

1) **Woonplaatsstoetsing Jeugdzorg**

De controle op het aspect woonplaatsbeginsel heeft niet zichtbaar plaatsgevonden. Het is, in het kader van de rechtmatigheid, van groot belang dat deze controle (tijdig) wordt uitgevoerd;

2) **WMO-facturen**

De goedkeuring op de afgegeven beschikking is niet zichtbaar. Het is, in het kader van de rechtmatigheid van belang dat dit wel structureel wordt geautoriseerd door een daartoe bevoegde functionaris;

3) **Achterstand in de subsidievaststellingen**

Subsidies uit voorgaande jaren zijn te laat of nog niet vastgesteld.

In het kader van de controle van de jaarrekening is op deze aspecten voldoende zekerheid verkregen.

- ✓ In de controle van de Sisa zijn geen afwijkingen geconstateerd.

2. Accountantscontrole

2. Accountantscontrole

2.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen de jaarrekening 2017 van de gemeente Voorschoten te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de in het controleprotocol vastgelegde marges. De maximaal toe te passen marges zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor het wettelijke kader als uitgangspunt is gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2017 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 504.000) en voor onzekerheden 3% (€ 1.513.000) van de totale lasten. Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

In het accountantsverslag worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die de door u vastgestelde rapporteringstolerantie van € 100.000 overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening door de gemeenteraad, gerapporteerd.

2.2 Geconstateerde niet-gecorrigeerde afwijkingen (wegen mee in de oordeelsvorming)

Naar aanleiding van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij geen (niet-gecorrigeerde) afwijkingen geconstateerd die de in hoofdstuk 2.1 genoemde rapporteringstolerantie overschrijden.

In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de specifieke onzekerheden in het sociaal domein.

2.3 Goedkeurende controleverklaring 2017

Op basis van de tot op heden uitgevoerde controlewerkzaamheden resteren er in de jaarrekening geen fouten en/of onzekerheden die van invloed zijn op het verstrekken van een goedkeurende controleverklaring. Voor het uiteindelijke oordeel zijn wij niet alleen afhankelijk van (gecontroleerde) verantwoordingen van verbonden partijen, maar ook van (gecontroleerde) verantwoordingen van zorgverleners.

2. Accountantscontrole

2.4 Geen (materiële) afwijkingen die in het oordeel moeten worden betrokken in het kader van begrotingsrechtmatigheid

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door de commissie BBV is uitgebracht. Een belangrijke inhoudelijke aanvulling betreft de vaststelling, dat het overschrijden van de begroting in beginsel onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. In de kadernota is aangegeven dat kostenoverschrijdingen rechtmatig zijn ingeval (1) deze worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, (2) passend zijn binnen het beleid en (3) het gevolg zijn van open-einde regelingen. In die gevallen waarin overschrijdingen niet het gevolg zijn van de bovengenoemde situaties, geldt dat de rechtmatigheid van die betreffende uitgaven alsnog moet worden vastgesteld door de Raad.

In de jaarstukken 2017 legt het college verantwoording af over de realisatie van de baten en lasten ten opzichte van de begroting. Wij constateren dat de begrotingsafwijkingen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

2.5 Verslaggevingsgrondslagen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2017 wijzigingen doorgevoerd die voornamelijk samenhangen met de wijziging van de BBV. Wij concluderen dat de wijziging van de grondslagen toereikend in de jaarrekening is doorgevoerd.

De gehanteerde waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, geeft een getrouw beeld van de financiële positie van de gemeente.

2. Accountantscontrole

2.6 Schattingen

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat de organisatie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het college. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld.

De belangrijkste schattingen in de jaarrekening zijn:

Belangrijke schattingen	Beoordeling	Toelichting
Waardering van de materiële vaste activa	Akkoord	De verwachte levensduur voor de verschillende activacategorieën en daarmee de afschrijvingspercentages zijn in lijn met wat gebruikelijk is.
Waardering van financiële vaste activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de financiële vaste activa.
Waardering voorraden	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorraden.
Waardering van voorzieningen debiteuren	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering van de voorziening dubieuze debiteuren.
Voorzieningen	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in uw schattingen inzake de voorzieningen.

2.7 Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 geldt een partiële belastingplicht voor overheidslichamen. Op basis van een inhoudelijke beoordeling die de gemeente heeft laten uitvoeren blijkt dat zij onderworpen is aan vennootschapsbelasting. De faseringen inventariseren, implementeren, realiseren en strategie zijn afgerond.

In de jaarrekening 2017 van de gemeente Voorschoten is geen belastinglast verantwoord. De omvang van een mogelijke last is nog niet zeker, maar zal naar verwachting van beperkte omvang zijn.

In 2017 is een onderzoek naar de Vpb-positie van de gemeente Voorschoten worden uitgevoerd. De werkzaamheden in dit kader zullen ook verder worden begeleid door een externe adviseur.

3. Kwaliteit verslaggeving

3. Kwaliteit verslaggeving

3.1 Jaarverslag

De jaarstukken voor boekjaar 2017 bestaan uit het jaarverslag (inclusief de paragrafen en de programmaverantwoording), de jaarrekening en de overige gegevens. Conform de gewijzigde regelgeving voor de accountantscontrole hebben wij het jaarverslag en de overige gegevens onderzocht om vast te stellen of het jaarverslag en de overige gegevens verenigbaar zijn met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevatten en of het jaarverslag en de overige gegevens de informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie in het programmaverslag, de paragrafen en de bijlagen gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit onze controlewerkzaamheden, geconstateerd dat de andere informatie geen materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de geldende vereisten waaronder de Nederlandse Standaard 720.

3.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is op 1 januari 2014 in werking getreden. De WNT stelt maxima aan de bezoldiging van topfunctionarissen en wordt het begrip topfunctionaris nader gedefinieerd. In de WNT worden maxima aan bezoldiging van topfunctionaris gesteld (2017: € 181.000; 2016: € 179.000). Het bezoldigingsmaximum wordt voor topfunctionarissen met een aanstelling in deeltijd of een aanstelling korter dan één jaar omgerekend op basis van de deeltijdfactor en naar rato van de duur van het dienstverband. De bezoldiging wordt niet geëxtrapoleerd. De WNT bevat een openbaarmakingsverplichting van de bezoldiging van topfunctionarissen via de jaarrekening van de organisatie en inzending aan de (vak)minister. Voor andere functionarissen geldt alleen een openbaarmakingsverplichting bij overschrijding van de bezoldigingsnorm.

In de jaarrekening van de gemeente Voorschoten over boekjaar 2017 is op juiste wijze rekening gehouden met de bepalingen uit de WNT. Er zijn geen functionarissen met een bezoldiging boven het genoemde bezoldigingsmaximum.

4. Sociaal domein

4. Sociaal domein

4.1 Algemeen

Ook in 2017 heeft de implementatie van de decentralisaties in het sociaal domein veel aandacht gevraagd. Er is veel aandacht besteed aan de controle op de levering van de zorg. In de sector is de afgelopen periode veelvuldig gecommuniceerd over de verantwoording inzake het sociaal domein. Hierbij hebben onder andere de NBA en de VNG meerdere brieven uitgebracht over de problematiek en de stand van zaken. Daarnaast heeft de minister de Tweede kamer intensief geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen het sociaal domein.

De problematiek voor de jaarrekening uit zich in onzekerheden wat mogelijke gevolgen (onzekerheden in de lasten) kan hebben voor jaarrekening van de gemeente. De belangrijkste onzekerheden bestaan uit:

- declaraties van zorgaanbieders zijn nog niet volledig ontvangen (getrouwheid en rechtmatigheid). Hierdoor blijven onzekerheden bestaan met betrekking tot de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de lasten en verplichtingen in de jaarrekening;
- er is vanuit de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) geen zekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten (hierna: PGB's).

De onzekerheid die voortvloeit uit de bovenstaande punten werkt door in de jaarrekening van de Voorschoten. De knelpunten omtrent de verantwoording van zorgkosten zijn van toepassing op alle gemeenten in Nederland.

4.2 Situatie decentralisaties Voorschoten

In de onderstaande alinea's bespreken wij per categorie/soort de effecten van de eerder genoemde onzekerheden voor de jaarrekening van de gemeente Voorschoten. Hierbij wordt ingegaan op de risico's die voortvloeien uit de jeugdzorg en de PGB.

De omvang van de lasten in het sociaal domein zijn als volgt te specificeren:

Realisatie 2017		Realisatie 2016	
WMO	1.013.507	WMO	2.016.000
PGB	335.424	PGB	454.000
Jeugdzorg	3.322.927	Jeugdzorg	2.954.000
Totaal	4.671.858	Totaal	5.424.000

4. Sociaal domein

Jeugdzorg

Gemeente Voorschoten heeft de Jeugdzorg ingekocht via Inkoopbureau H10. Bij de inkoop van zorg zijn afspraken gemaakt waarbij de verantwoording van zorgaanbieders nagenoeg volledig plaatsvindt via (gecontroleerde) productieverantwoordingen. Voor grote aanbieders moet dit op basis van het landelijk protocol plaatsvinden. Voor kleine aanbieders is finale kwijting afgesproken.

De gemeente is voor de te verkrijgen zekerheid over de geleverde jeugdzorg afhankelijk van controleverklaringen van zorgaanbieders en de hiermee samenhangende controle van Inkoopbureau H10. De eindverantwoording met controleverklaring van de Inkoopbureau H10 is inmiddels ontvangen.

WMO

De WMO verloopt volledig via Zorglokaal. Het memorandum van de accountant van Zorglokaal hebben wij inmiddels ontvangen. Hieruit blijkt dat er met betrekking tot de WMO geen onzekerheden zijn geconstateerd.

PGB

De uitvoering van de Persoonsgebonden Budgetten (PGB) wordt gedaan door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Er is een verantwoording over de rechtmatigheid van de SVB ontvangen. Doordat er geen controle heeft plaatsgevonden op de leveringen van de PGB's wegen wij het volledige bedrag aan bestede PGB mee als onzekerheid in de evaluatie van fouten en onzekerheden.

Een overzicht van de resterende onzekerheid als gevolg van de verantwoordingen in het sociaal domein is als volgt te specificeren:

	Realisatie 2017	Verkregen zekerheid	Resterende onzekerheid		Realisatie 2016	Verkregen zekerheid	Resterende onzekerheid
WMO	1.013.507	1.013.507	-	WMO	2.016.000	2.016.000	-
PGB	335.424	-	335.424	PGB	454.000	-	454.000
Jeugdzorg	3.322.927	2.482.488	840.439	Jeugdzorg	2.954.000	2.812.000	142.000
Totaal	4.671.858	3.495.995	1.175.863	Totaal	5.424.000	4.828.000	596.000

De stijging van de resterende onzekerheid op het gebied van jeugdzorg is opvallend ten opzichte van voorgaand jaar. In 2017 is van diverse zorginstellingen (via H10) geen controleverklaring ontvangen. De grootste betreffen KDC Voorschoten 139K, Inizo 100K, Kinderpraktijk Voorschoten 97K. Wij geven u in overweging om boven een bepaalde bestedingsgrens in de toekomst een controleverklaring te verkrijgen teneinde de mate van onzekerheid terug te dringen.

5. Financiële positie en resultaat

5. Financiële positie en resultaat

5.1 Algemene beschouwing

Weerstandsvermogen

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is opgenomen welke risico's zich met welke frequentie en omvang naar alle waarschijnlijkheid voor zullen doen ten aanzien van de gemeente Voorschoten. De 10 grootste risico's zijn hierbij specifiek benoemd. Tevens is berekend welk weerstandsvermogen benodigd is ter dekking van deze risico's, is aangegeven welke weerstandscapaciteit beschikbaar is en is de ratio weerstandsvermogen berekend. Ultimo 2017 resulteert dit in een benodigde weerstandscapaciteit van € 4.197.000 voor (incidentele) risico's. Beschikbaar is een weerstandscapaciteit van € 19.472.000. Dit resulteert in een ratio van het weerstandsvermogen van 5. Hiermee is het weerstandsvermogen als uitstekend geclassificeerd.

Resultaat

Het resultaat voor bestemming bedraagt in 2017 € 3,2 miljoen positief. De (per saldo) onttrekking aan de reserves en overheveling van budgetten voor niet afgeronde werkzaamheden bedragen € 0,7 miljoen waardoor het resultaat na bestemming € 3,9 miljoen bedraagt. In de jaarrekening zijn de afwijkingen van de begroting toereikend toegelicht. Wij hebben vastgesteld dat de mutaties in de reserves in overeenstemming met raadsbesluiten hebben plaatsgevonden.

Vermogenspositie

De vermogens- en financieringspositie van de gemeente behoeft de nodige aandacht. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw gemeente bedraagt 37% (2016: 37%). De solvabiliteit bevindt zich met 37% aan de onderkant van hetgeen voor gemeenten normaal is en verkeert dicht in de buurt van de oranje zone waarin waakzaamheid geboden is.

Op basis van de (meerjaren-)begroting 2018-2021 blijkt er een evenwicht tussen structurele baten en lasten. Het verwachte resultaat ontwikkelt zich van € 657K positief in 2018 naar € 1,4 miljoen positief in 2021.

Voor de komende jaren staat begrotingsevenwicht, ook door de afschaffing van de precariobelasting vanaf 2022, onder druk. Blijkens het verwachte afnemende tekort en begrote positieve resultaten in komende jaren heeft de beheersing van de financiële positie van de gemeente Voorschoten de aandacht van het college.

5. Financiële positie en resultaat

5.2 Voorraden

De gemeente Voorschoten heeft in haar jaarrekening 2017 voorraden verantwoord. Deze voorraden betreffen het onderhanden werk; project Duivenvoorde Corridor.

Specificatie onderhanden werk

(gronden in exploitatie) (x EUR 1.000)

	31-12-2016	Vermeerdering	Vermindering	31-12-2017
Duivenvoorde corridor	9.201	259	-	9.460
Totaal	9.201	259	-	9.460

Specificatie voorziening verlieslatende contracten

(x EUR 1.000)

	31-12-2016	Vermeerdering	Vermindering	31-12-2017
Duivenvoorde corridor	875	24	-180	719
Totaal	875	24	-180	719

Onder deze post ligt een grondexploitatie berekening (Grex) ten grondslag. Er zijn veertien (2016: dertien) relevante risico's gekwantificeerd in deze Grondexploitatie. Van elk risico is door de gemeente het effect berekend en een inschatting gemaakt van de kans op voordoen. Vermenigvuldigd met elkaar is dit het gewogen effect. Positieve risico's worden buiten beschouwing gelaten.

Het risicoprofiel is ten opzichte van 2016 enigszins gestegen (per saldo 150K) tot € 2 miljoen. Deze stijging komt met name tot stand als gevolg van de ingeschatte mogelijkheid dat er misschien een onteigeningstraject gestart moet worden, hetgeen een kostenverhogend effect heeft.

De lagere voorziening ten opzichte van 2016, zoals opgenomen in bovenstaande tabel, komt voort uit de inschatting van een hogere verkoopopbrengst van de gemeentelijke kavel in Oranjepolder en een gewijzigde fasering van het project.

5. Financiële positie en resultaat

Uitgangspunten GREX

In 2017 is er een uitgebreide rapportage opgesteld met betrekking tot achtergronden en uitgangspunten. Er zijn geen nieuwe uitgangspunten geformuleerd die majeure aanpassingen tot gevolg hebben. Per 2018 is daarom sprake van een beleidsarme actualisatie van de grondexploitatie, oftewel een herijking op basis van de wijzigingen die zijn opgetreden gedurende het jaar 2017.

In de GREX wordt gerekend met een opbrengstenstijging van 1%, een bouwkostenstijging van 1,5%, een disconteringsvoet van 2% en een rentepercentage van 2,82%.

Al deze parameters zijn gelijk aan die van voorgaand jaar en achten wij aannemelijk.

Kosten

Op basis van ervaringscijfers en kostencalculaties wordt jaarlijks gekeken wat de omvang van de (bouw-)kosten is, die in de GREX opgenomen moeten worden. Op deze wijze worden ontwikkelingen periodiek gemonitord en verwerkt.

Opbrengsten

Voor de commerciële woningbouwontwikkeling is de afgelopen jaren regelmatig een marktscan uitgevoerd, waarbij is gekeken naar naburig aanbod en verkochte woningen en kavels. Op basis van deze vergelijkingen is een opbrengstprognose gemaakt. Wij kunnen ons vinden in de gehanteerde uitgangspunten in de GREX.

Het resultaat van deze berekening is in de jaarrekening verantwoord als voorziening verlieslatende contracten (€ 719.000).

6. Single information Single audit (SiSa)

6. Single information Single audit (SiSa)

6.1 Geen controleverschillen in de SiSa bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten, Artikel 5 lid 4, dienen wij te rapporteren over de fouten en onzekerheden van de SiSa regelingen.

Code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB Participatiewet gemeentedeel 2017	N.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2017	N.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

6.2 Conclusie

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

7. Landelijke actualiteiten

7. Landelijke actualiteiten

Wijzigingen BBV

In 2017 zijn meerdere wijzigingen in het BBV ingegaan. Voorbeelden hiervan zijn de beleidsindicatoren, notitie rente, notitie overhead en de invoering van de taakvelden. Informatie over deze wijzigingen hebben wij reeds eerder aan u gecommuniceerd. In deze paragraaf gaan wij in op aangekondigde wijzigingen vanaf 2018 en nadere duiding over reeds uitgebrachte regelgeving.

Winstneming naar rato van de voortgang op Bouwgronden in exploitatie

De commissie heeft in maart 2018 in een aparte notitie een nadere toelichting gegeven over de (verplichte) toepassing van winstneming naar rato van de voortgang op Bouwgronden in exploitatie. In de huidige praktijk wordt nog veel gebruik gemaakt van winstneming bij afronding van het project. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien.

Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

In de nadere uitleg tussentijds winstnemen 2018 (ingangsdatum 2017) is specifiek ingegaan op de betrouwbare inschatting en de realisatie van opbrengsten.

Betrouwbare inschatting:

Het verantwoorden van winst is het noodzakelijk dat voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat moet op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Het gaat hierbij niet om het hebben van zekerheid over alle aspecten die bij het uitvoeren van grondexploitatie spelen en macro ontwikkelingen die zich kunnen voordoen. Aan schattingen kleven in alle gevallen inherente onzekerheden. Uitgangspunt is het hebben van een degelijke onderbouwing van de schattingen voor de te verrichten werkzaamheden, te maken kosten en te realiseren opbrengsten in overeenstemming met de specifieke invulling van het grondexploitatiecomplex.

7. Landelijke actualiteiten

Voortgang:

Naar rato van de voortgang van het project wordt tussentijds winst verantwoord. Hierbij wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door de raad zijn vastgesteld. De voortgang wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Hiermee wordt de totale winst over de individuele grondexploitatie opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Indien er nog geen gronden zijn verkocht is er nog geen sprake van gerealiseerde winst.

Notitie Materiële vaste activa

In december 2017 is de notitie Materiële vaste activa van de Commissie BBV uitgebracht. Deze notitie treedt direct in werking en moet is daarom voor een belangrijk deel al in de jaarrekening 2017 verwerkt. Een ander deel treedt vanaf 2018 in werking. Een De inhoud van de notitie betreft vooral een nadere uitwerking en samenvatting van eerder uitgebrachte notities met betrekking tot software, investeringen, onderhoud kapitaalgoederen en waardering van vastgoed. In de notitie zijn meerdere stellige uitspraken opgenomen.

De volgende bepalingen zijn in de notitie opgenomen:

- investeringen in maatschappelijk vastgoed die in 2017 (of later) gereed komen, moeten met ingang van 1 januari 2017 geactiveerd worden. Dit betekend dat 'lopende' investeringen die per 31 december 2016 nog niet waren afgerond voor de bedragen die in 2017 zijn uitgegeven geactiveerd moeten worden (2017);
- de verkoopopbrengst en het afboeken van de boekwaarde bij desinvestering/verkoop worden beide afzonderlijk verantwoord en mogen niet met elkaar worden verrekend (2017);
- met betrekking tot uitgevoerd onderhoud is in de notitie nadere duiding opgenomen over de verschillen tussen klein onderhoud (ten behoeve van instandhouding) en groot onderhoud (levensduur verlengend) en vervangingsinvesteringen. Een beheerplan voor onderhoud moet recent worden bijgesteld, hiervoor is een maximum van vijf jaar aan gekoppeld (2018);
- voor achterstallig onderhoud (waarbij sprake is van onveilige situaties of kapitaalvernietiging) moet een voorziening worden gevormd. Als de gemeente over onvoldoende middelen beschikt is het toegestaan om het achterstallig onderhoud binnen een termijn van maximaal vier jaar in te lopen (2018).

7. Landelijke actualiteiten

Gebeurtenissen na balansdatum

In maart 2018 is de aangepaste notitie van de gebeurtenissen na balansdatum gepubliceerd. Dit is een update van de notitie uit 2008. De notitie bevat primair een verbeterde toelichting van de bestaande regelgeving welke ook beter aansluit bij de regelgeving voor ondernemingen.

Gebeurtenissen na balansdatum worden onderscheiden in twee soorten:

- a. gebeurtenissen die informatie verschaffen over omstandigheden die bestonden op de datum van de jaarrekening; en
- b. gebeurtenissen die informatie verschaffen over omstandigheden die ontstaan zijn na de datum van de jaarrekening.

In het tijdspad van opstellen en vaststellen van de jaarrekening moeten gunstige en ongunstige gebeurtenissen, die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum, altijd in de jaarrekening worden verwerkt als deze onontbeerlijk (materieel) zijn voor het inzicht van de raad bij de vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag. Schematisch ziet dat er als volgt uit:

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum maar pas ná vaststelling van de jaarstukken blijken, worden in de begroting van het lopende jaar verwerkt.

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA)

Met ingang van 1 januari 2020 zal niet langer het ambtenarenrecht zoals we dat nu kennen van toepassing zijn, maar het reguliere arbeidsrecht.

7. Landelijke actualiteiten

De ambtelijke status verdwijnt niet. Iedere medewerker in dienst van een overheidswerkgever blijft ambtenaar. De overheid is er voor het algemene belang. Daarom blijven de speciale regels voor ambtenaren bestaan. Deze komen te staan in een nieuwe Ambtenarenwet met daarin regels voor ambtenaren, bijvoorbeeld over:

- geheimhoudingsplicht;
- verbod om giften aan te nemen;
- de plicht andere functies te melden.

Wat verandert er wel? We hebben het straks niet meer over aanstellingen, maar over dienstverbanden en arbeidsovereenkomsten. Voor ambtenaren gaat het private arbeids- en ontslagrecht gelden.

- Dit betekent dat een ambtenaar bij onenigheid met zijn werkgever of bij ontslag naar de kantonrechter gaat. Hij kan niet langer in bezwaar bij de eigen werkgever en in beroep bij de bestuursrechter. Voor ontslag moeten het UWV of de kantonrechter toestemming geven. De procedure bij ontslag verandert dus, maar de werkgever moet nog steeds een goede reden hebben voor ontslag. Net als onder het ambtenarenrecht.
- Het voeren van functionering – en beoordelingsgesprekken met medewerkers wordt van groter belang voor de ontwikkeling en het goed laten functioneren van medewerkers, of anderzijds het kunnen ontslaan van medewerkers, mits deze gesprekken zorgvuldig worden vormgegeven en gehouden.
- Ook het hebben van goede functieomschrijvingen helpt medewerkers om goed te kunnen functioneren: wat wordt er van hen verwacht, zowel in attitude als in taken. Veranderen er functies met de invoering van de WNRA? Worden deze aangepast in de functieomschrijvingen?
- Begrippen als goed werkgever- en goed werknemerschap doen hun entree met de invoering van de WNRA.
- Ook zullen er andere regels gaan gelden met betrekking tot verzuim en arbeidsongeschiktheid.
- Aanpassing van uw huidige contracten/aanstellingen kan benodigd zijn. Dat kan middels nieuwe arbeidsovereenkomsten, maar ook middels bijvoorbeeld een addendum of een informatieve brief.
- Ten slotte zullen de arbeidsvoorwaarden van ambtenaren in beginsel niet door de nieuwe wet veranderen. Salaris, eindejaarsuitkering of vakantiedagen blijven in de arbeidsovereenkomst zoals ze zijn. In nieuwe cao's kunnen werkgevers en vakbonden wijzigingen in de arbeidsvoorwaarden afspreken. Komt er een (nieuwe) collectieve arbeidsovereenkomst (cao) waaraan u -al dan niet vrijwillig- deelneemt, of prefereert u een (eigen) aanvullende arbeidsvoorwaardenregeling?

7. Landelijke actualiteiten

Het is goed om voor 1 januari 2020 op de hoogte te zijn van alle gevolgen die de WNRA met zich meebrengt. Mocht u hier meer over willen weten, of wilt u meer weten over de aanpak, neemt u dan gerust contact met ons op.

De koepelvrijstelling voor samenwerkingsverbanden

Bij samenwerking tussen gemeenten of tussen gemeenten en andere instellingen moet altijd aandacht worden besteed aan de btw. Veel samenwerkingsverbanden van gemeenten maken gebruik van de btw-koepelvrijstelling, ook wel samenwerkingsverbandvrijstelling genoemd. De koepelvrijstelling voorkomt dat een samenwerkingsverband btw moet berekenen op de diensten die zij voor haar leden verricht.

Recent is de koepelvrijstelling meerdere malen in het nieuws geweest vanwege wijzigingen in de reikwijdte ervan.

Gemeenten en samenwerkingsverbanden moeten vaststellen of deze wijzigingen invloed hebben op hun eigen btw-positie.

Koepelvrijstelling

De koepelvrijstelling voorkomt dat het samenwerkingsverband btw in rekening moet brengen voor haar dienstverlening aan de gemeenten. Dit is gunstig indien de gemeenten slechts een deel van de btw op inkopen in aftrek kunnen brengen of kunnen compenseren via het btw-compensatiefonds (BCF). Om de koepelvrijstelling toe te mogen passen, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- de deelnemers van het samenwerkingsverband verrichten prestaties die zijn vrijgesteld van btw of waarvoor zij geen ondernemer zijn;
- het samenwerkingsverband verleent de diensten aan haar deelnemers;
- de deelnemers betalen een vergoeding die hun aandeel in de gezamenlijke uitgaven weerspiegelt;
- de deelnemers gebruiken de diensten van het samenwerkingsverband voor de activiteiten waarvoor zij geen ondernemer zijn (overheid, onbelast) of die zijn vrijgesteld van btw;
- toepassing van de koepelvrijstelling mag niet leiden tot verstoring van de concurrentieverhoudingen. Daarom zijn ook diverse diensten uitgesloten van de koepelvrijstelling. Voorbeelden hiervan zijn het verzorgen van de loon-, salaris-, grootboek- en financiële administratie, het ter beschikking stellen van personeel en ICT-diensten.

In de praktijk bleek dat de koepelvrijstelling bij ambtelijke fusies niet kon worden toegepast. De deelnemende gemeenten gebruiken de diensten van het samenwerkingsverband in dat geval niet alleen voor overheidsactiviteiten en btw-vrijgestelde activiteiten gebruiken, maar ook voor btw-belaste activiteiten. En dat is volgens de letter van de wet niet toegestaan. Daarom keurde de staatssecretaris van Financiën in februari 2016 goed dat samenwerkingsverbanden de koepelvrijstelling mogen toepassen in het geval van een ambtelijke fusie. Hieraan verbond de Staatssecretaris de voorwaarde dat de gemeenten de diensten van het samenwerkingsverband voor minimaal 70% gebruiken voor hun overheidsactiviteiten en btw-vrijgestelde activiteiten. Met andere woorden: als de gemeenten niet meer dan 30% btw-belaste activiteiten verrichten, dan is de koepelvrijstelling van toepassing. Aan deze voorwaarden voldoen alle gemeenten.

7. Landelijke actualiteiten

Einde verruimde koepelvrijstelling

In een brief van 15 september 2017 kondigde de staatssecretaris van Financiën aan de verruimde toepassing van de koepelvrijstelling per 1 januari 2018 te beëindigen. Vanaf die datum gelden weer de voorwaarden zoals hiervoor beschreven. Dit raakt gemeenten die vanwege een ambtelijke fusie samenwerken en de koepelvrijstelling hiervoor toepassen. Deze gemeenten moeten bezien hoe ze de kostenverhoging op de ambtelijke samenwerking gaan opvangen.

8. Overige aandachtspunten

8. Overige aandachtspunten

8.1 Overige dienstverlening -> onafhankelijkheid accountant

Baker Tilly Berk N.V. heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly Berk. De maatregelen in deze Gedragscode gelden voor iedere medewerker van Baker Tilly Berk en worden natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly Berk en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- rotatie van partners op de opdracht.

Wij zijn van mening dat wij in relatie tot uw organisatie onafhankelijk, in overeenstemming met de ViO (Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants), hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

8.2 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240 "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten".

Het college is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het college is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

8. Overige aandachtspunten

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's.

Volledigheidshalve wijzen wij erop dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

8.3 Geautomatiseerde gegevensverwerking

Wij brengen u verslag uit omtrent onze bevindingen ter zake van de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De accountantscontrole van de jaarrekening is niet specifiek gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en behoeft derhalve niet te leiden tot bevindingen die bij een speciaal daarop gericht onderzoek wel naar voren zouden kunnen komen.

In het kader van de jaarrekeningcontrole zijn met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking bij gemeente Voorschoten geen bijzonderheden te melden welke voor vermelding in het accountantsverslag in aanmerking komen. In het accountantsverslag van de Werkorganisatie Duivenvoorde zijn wij nader op de geautomatiseerde gegevensverwerking ingegaan. De bevindingen zoals opgenomen in het accountantsverslag zijn niet van een zodanige significantie dat deze de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in gevaar brengen.

Contactgegevens:

drs. E.C.J. (Erik) Moens RA
Partner audit
T 020 - 644 28 40
E e.moens@bakertillyberk.nl

drs. A.J. (Bert) Kroon bc. RA
Senior manager audit
T 070 - 358 90 00
E b.kroon@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Entrada 303
Postbus 94124
1090 GC Amsterdam
020 - 644 28 40

www.bakertillyberk.nl